

Odrodzenie harcerstwa w latach 1945-1949

Jak wiadomo harcerstwo w Polsce funkcjonuje nie od dziś. Pojawiło się ono u nas w 1911 roku. Moim zdaniem do momentu wybuchu 2 wojny światowej harcerstwo nie było tak widoczne na tle publicznym. W latach 1939-1945 harcerstwo pełniło ważną rolę dla wielu osób, nie tylko tych bezpośrednio związanych z harcerstwem. Zostały w tym czasie powołane m.in. "Szare Szeregi" (1939). Harcerze jak i ludność naszego kraju przeżyło trudne chwile. A co z harcerstwem po zakończeniu wojny? Jest to temat, który zaintrygował mnie do napisania tego artykułu.

3 miesiące po zakończeniu Powstania Warszawskiego powołano do życia Tymczasową Naczelną Radę Harcerską (TNRH) w skład której weszli ówczesni instruktorzy harcerscy oraz działacze ZWM, OM TUR i ZMW "Wici". Na początku 1945 roku powstało nowe prawo i przyrzeczenie harcerskie oraz deklaracja ideowa. ZHP w tym samym roku odradza się pod kątem organizacyjnym tworząc oddzielne hufce harcerzy jak i harcerek. Jednym z ich ważniejszych problemów był deficyt instruktorów harcerskich. W tamtych czasach na jednego instruktora przypadało 350 harcerzy, dlatego zdecydowano o stworzeniu Centralnych Akcji Szkoleniowych. W 1946 roku rozpoczyna się polityczna walka o wpływy w harcerstwie między Związkiem i komisją Porozumiewawczych Organizacji Młodzieżowych, lecz ZHP pozostało neutralne w tym sporze. W 1947 roku następuje kryzys na scenie "harcerskiej". Obóz rządzący próbuje zdominować ZHP, co skutkuje zmianami w ich statucie niezgodnymi z zasadami WOSM i WAGGGS, które usuwają ZHP ze swoich organizacji. W grudniu tego samego roku zostaje powołana komisja programowa obu głównych kwater w celu skoordynowania pracy harcerek i harcerzy. Zerwano z pedagogikę personalistyczną, a postawiono na powiązanie harcerstwa z życiem codziennym. W grudniu 1948 roku na konferencji instruktorskiej została podjęta decyzja o odejściu od metod wychowania harcerskiego i skautowego, a poparciu wychowania młodzieży w duchu socjalistycznym. Rok 1949 jest drastyczny dla dziejów polskiego harcerstwa. Wszystko zostało zmienione o 360 stopni. Stopniowo rezygnowano z tradycyjnych form pracy oraz emblematów organizacyjnych. Miejsce krzyża oraz lilijki zastąpiła odznaka harcerska zwana "Czuwajką". Wprowadzono też nowy mundur na wzór tych pionierskich. Metamorfozy doświadczyło też harcerskie pozdrowienie, które zmieniono na "W nauce, pracy i walce- Czuwaj!" które idealnie odwoływało się do tamtejszych założeń.

Obejrzałam też film pt. "Dreszcze" który nawiązuje do tamtego okresu w harcerstwie. Film pochodzi z 1981 roku. Został on nakręcony przez Wojciecha Marczewskiego. Film opowiada o czasach stalinowskich i mechanizmach totalitarnej manipulacji. Historia dotyczy 13-letniego Tomka, który wyjeżdża na obóz harcerski, gdzie poddawany jest komunistycznej indoktrynacji. Film Marczewskiego to dzieło surowe, bardzo wyraziste. Widz nie powinien przejść obok niego obojętnie i bez refleksji. W dzisiejszych czasach dojrzewanie to trudny okres dla młodych ludzi, trudno jednak zrozumieć i pojąć, co mogli przeżywać 50 lat temu. Co musiała przeżywać młodzież w czasach, gdy jakiegokolwiek przejawy buntu były brutalnie tłumione. To były trudne czasy, młodzi ludzie nie mieli tak dużej swobody i wyboru, decydowano za nich. Dzięki "Dreszczom" możemy zobaczyć, jak przebiegać może dojrzewanie w tym samym kraju, lecz w innym ustroju i w innych, trudnych czasach. Film Marczewskiego to naprawdę bardzo dobra lekcja historii, ale także psychologii.

Moim zdaniem ten okres w harcerstwie można na pewno nazwać burzliwym ze względu na liczne zmiany oraz spory dotyczące wychowania młodzieży. Pomimo wszystko jest to pewien okres w dziejach harcerstwa, o którym każdy z nas powinien wiedzieć.

